

TOT TITUS

- 1.1. Paulus heerdienaar* van God, maar afgezonene van Jezus Christus volgens vertrouwen van de uitverkozenen en (volgens) volkennis* van het betrouwbare dat (is)volgens eerbied,
2. op hoop van leven wereldlang* dat beloofd heeft de niet-liegende God voor tijden* wereldlang¹ en tevoorschijn gebracht heeft in eigen tijdvakken*²:
3. de inbreng van hem met de verkondiging die ik vertrouwd volgens de inzet van God onze bevrijder*;
4. aan Titus geschiedechte boreling naar het bondgenootschappelijk* vertrouwen. Goede gunst* en vrede vandaan van God omvarende en van Christus Jezus, onze bevrijder.
5. In de goede gunst van hem heb ik je achtergelaten in Kreta, opdat je het achterwege gelatene terecht zou zetten en doen bestaan per stad ouderen³, zoals ik bij jou heb doorgezet.
6. Wanneer iemand nooit teruggeroepen⁴ is, van één vrouw de man, hebbend vertrouwende kinderen, niet met een aanklacht van onbevrijdbaarheid of van ononderzetbaarheid.
7. Want het is nodig dat de toezichthouder⁵
- *Gr. doulos, Hebr, NgèBèD
- *Gr. epignosis, Hebr. DàNgàT
- *Gr. aionios, Hebr. NgóWLáM
- *Gr. Chronos
- *Gr. kairoi
- *Gr. sootèr=Hebr. MóWSHieàNg
- *Gr. koinos=Hebr. ChæBuWRÁH
- *Gr. charis=(hier)Hebr. ChèSèD
- κ-1

¹ Het Griekse begrip 'aionios'/'aioon', dat meestal met 'eeuwig' wordt vertaald, is in het Nt de vertaling van het Hebreeuwse NgóWLaM. De betekenis van het Hebr. woord heeft net als van het Gr. woord zowel betrekking op ruimte als op tijd. Dat drukt 'wereldlang'. De twee Griekse woorden 'chronoi aionioi' corresponderen hier met het Hebr. meervoud 'NgóWLáMieJM'.

² Het Griekse woord kairos is in de LXX de weergave van meerdere Hebreeuwse woorden, o.a. van het Hebr. MóWNgéD, dat vaak met 'feesttijd' vertaald wordt, maar eigenlijk een ordening van de gemeenschap door tijden en plaatsen aanduidt en daarom met 'gemeenschapsordering' kan worden vertaald. Net als het Gr. 'kairos' is ook het Gr. 'chronos' in de LXX de vertaling van meerdere Hebr. woorden, maar juist niet van het Hebr. MóWNgéD.

³ Het Gr. woord 'presbuteros', dat in de protestantse vertalingen in Nederlands meestal met 'ouderling', is in de Germaanse talen verbasterd tot 'priester'. Letterlijk betekent het Griekse woord 'oudere'. In het Nederlands van de Statenvertalers bestond nog het, naar analogie van van 'jonge(r)ling' gevormde, woord 'oude(r)ling'. Wie de dertig jaar gepasseerd was gold al als een 'oudere'. In het NT komt het gebruik van dit woord overeen met dat van het Hebr. ZÁQÉN in het OT, dat met 'oude' wordt vertaald, maar qua betekenis beter met 'oudere' kan worden weergegeven, omdat in het Hebr. geen vergrotende en overtreffende trappen van een bijvoeglijk naamwoord bestaan en wat in onze talen als de 'stellende' trap geldt functioneert als een vergrotende trap.

⁴ In dit Griekse woord, dat meestal met 'onberispelijk' wordt vertaald, klinkt het woord 'roepen' door; daarom de vertaling 'nooit teruggeroepen'.

⁵ Hier staat het Griekse woord 'episkopos', dat in onze taal tot 'bisschop' is verbasterd. 'toezichthouder' is er de letterlijke vertaling van. Het Griekse werkwoord 'epi-skopein' is in de L:XX meestal de vertaling van het

een nooit teruggeroepene is als Gods huisordener, niet zelfzuchtig, niet walgtoorndriftig ⁶ , niet wijnzuchtig, niet vechtlustig, niet schandelijk op winst belust, 8.maar met liefde voor de vreemdeling*, met liefde voor het goeddoende, zich in acht nemend, rechtvaardig*, normgericht, gesterkt,	
9.aanhoudend de, volgens de leer*, betrouwbare inbreng*, opdat hij krachtig is en om toe te roepen in het in orde zijnde* leraarswerk en tegensprekers terecht te wijzen*.	*Gr.xenophilos *Gr.dikaios=Hebr.TsàDieJQ *Gr.didachè, niet in TeNaKh *Gr.logos=Hebr.DàBàR *Gr.hugianoo *Gr.elengchoo=Hebr.JáKàCh
10.Er geschieden immers vele onverzettelijken, vlaaginbrengers*, gezindheidmisleiders, meestal die uit de besnijdenis, 11.het is noodzakelijk hen toe te monden, die gehele huizen omdraaien, lerende wat niet noodzakelijk is ten gunste van lelijke winst. 12.Iemand uit hen zegt, een eigen profeet van hen ⁷ : “Kretenzers zijn noodzakelijkerwijs leugenaars, kwade jagers, onwerkzame buiken”.	*Gr.mataiologos; mataios=Hebr. κ-2 HèBèL
13.Dit getuigenis* geschiedt waarachtig, om deze reden wijs terecht hen, afgesneden ⁸ , opdat zij in orde komen in het vertrouwen.	*Gr.marturia=Hebr.NgédóWT
14.niet vasthoudend aan Judese mythen* en aan geboden* van menselijken, die zich afkeren van de waarachtigheid*.	* Gr. muthos *Gr.entolè= Hebr. MiTseWáH. *Gr.alètheia
15. de al-afheid* (is) rein	* Gr. panta = Hebr. KâL = al-af.

Hebreeuwse werkwoord PáQàD. Dat is het beste te omschrijven als ‘zich bemoeien met’, in positieve of in negatieve zin, maar altijd vanuit een intense betrokkenheid en niet vanuit een afstandelijk toezicht.

⁶ Het Gr. woord ‘orgè’, dat in dit woord klinkt, is in de LXX bijna altijd de vertaling van het Hebreeuwse woord AàPh, dat walgneus betekent. Maar het Griekse werkwoord ‘orgizoo’ is daar in heel veel teksten de vertaling van het Hebreeuwse werkwoord CháRáH, dat ‘ontgloeien’ betekent en in veel minder teksten de vertaling van het Hebreeuwse, met AàPh samenhangende, werkwoord AánàPh. We verbinden in de vertaling van deze Griekse woorden in het NT daarom deze noties zo veel mogelijk met elkaar.

⁷ Paulus doelt hier op de uitspraak van een zekere Epimenides uit Kreta in zijn boek “de oraculis”, dat in zijn tijd bekend was.

⁸ Vergelijk het Nederlandse ‘afgemeten’ in de betekenis van ‘streng’.

voor de reinen, maar voor de besmetten
en de ontrouwen (is)niets rein,
maar besmet worden van hen èn het besef
èn het medeweten.

16.Zij spreken gelijkgevend God te volkennen,
maar negeren de werken,
gruwelijk geschiedend en onveilig makend
en aan alle goed werk
geen gewicht gevend.

2.1.Maar jij praat wat passend is
voor in orde zijnd leraarswerk:

2.dat oudere mannen nuchter geschieden,
fatsoenlijk, zich in acht nemend,
in orde zijnde in het vertrouwen, in de minne,
in het erbij blijven;

3.dat de oudere vrouwen,
als in aangesteldheid passend heilig,
geen lasteraars*, en zich niet aan veel wijn
dienstbaar makend, ideaalleraar,

*Gr.diabolos=Hebr.SháTÁN

4.opdat zij zich in acht nemen,
dat de jonge vrouwen man-lief geschieden,
kinder-lief, zich in acht nemend,
5.kuis, huiswerkzaam, goed,
zich onderzettend aan de eigen mannen,
opdat niet de inbreng van God
smadelijk beweerd wordt*.

*Gr.blasphèmeoo

6. De jongeren roep ik evenzo toe
zich in acht te nemen;

7.omtrent alles jezelf voorhoudend:
een voorbeeld van ideale werken,
leraarswerk onverderfelijk
fatsoen,

8.een inbreng in orde ontegenkenbaar⁹
opdat hij uit het tegengestelde niets
omdraait, hebbend te zeggen
omtrent ons iets vals;

9.dat de heerdienaren* zich
aan de eigen heren* onderzetten,

*Gr.doulos=Hebr.NgèBèD κ-4

*Gr.despotès, niet vaak in de LXX

10.dat zij in alles goedgeschikt
geschieden, niet tegensprekend,
niet frauderend, maar alle goed
vertrouwen betonend,
opdat het leraarswerk van de bevrijder
onze God in alles ordentelijk* is.

*Gr.kosmios, niet in LXX

11.Want tevoorschijn gekomen is
de goede-gunst van God bevrijdend
voor alle menselijken,

⁹ = ontgenspreekbaar.

onderrichtend ons,

12. opdat wij negerend oneerbaarheid
en de ordentelijkachtige begeerten,
met inachtneming en rechtvaardig
en eerbaar zouden leven
in de huidige wereltijd,

13. aannemend de gelukkigmakende hoop
en het tevoorschijn komen
van de dunkzwaarte van de grote
God en bevrijder van ons
Christus Jezus,

14. die zichzelf gegeven heeft
voor ons opdat **hij zou loskopen ons
vandaan van alle wetsuitleggings-
loosheid*¹⁰** en zou reinigen
voor zichzelf een volk als have¹¹,
ijverig van ideale werken.

* Gr. anomia

15. Bepraat dit en roep het toe
en roep ter verantwoording*
met alle inzet; niemand
moet jou misachten.

*Gr. elegcho = Hebr. JáKàCh

3.1. Bedenk, dat zij de vooropgaanden*
en de bevoegden* ondergezet zijn,
voorop overtuigbaar,
tot alle goed werk gereed geschieden,
2. over niemand smaad beweren,
niet twistziek geschieden,
betamelijk, aantonend alle
gebogenheid* tot alle menselijken.

*Gr. archia, niet in LXX

κ-5

3. Want ooit geschieden wij,
ook wij besefloos, onovertuigbaar,
tuimelend, heerdienend begeerten
en lusten bont, in kwaadheid en nijd
doorbrengend, hatelijk,
beweigerend* elkaar.

*Gr. praüs=Hebr. NgáNíeJ

4. Maar toen de gebruiksgoedheid
en de mensenliefde te voorschijn
kwam van de bevrijder van ons God,

5. heeft hij, niet uit werken,
die wij in gerechtigheid* maakten,
maar volgens zijn gratie* ons bevrijd
door het bad van het wederom geschieden

*Gr. miseoo=Hebr. SsáNéA

*Gr. dikaiosunè=Hebr. TseDáQáH

*Gr. eleos=(hier)Hebr. Chén

¹⁰ Cit. Psalm 130:8. letterlijk naar de LXX (daar ps.129). Het Griekse 'anomia' is de vertaling van het Hebreeuwse NgàWoN, dat het beste met ontwrichting te vertalen is. We kozen er ook hier voor de Griekse concordantie binnen NT en LXX te bewaren.

¹¹ Cit. Ex.19:5, ook letterlijk naar de LXX. Het Griekse periousios is de vertaling van het weinig voorkomende Hebreeuwse SáláH, dat het beste met 'have' is te vertalen.

TITUS 3

*Gr.pneuma=Hebr.RuWàCh

en van de vernieuwing van beluchting*
6.die hij uitgestort heeft op ons rijkelijk
door Jezus Christus onze bevrijder,
opdat wij, gerechtvaardigd door zijn gratie,
tot aandeelhebbenden zouden geschieden
volgens de hoop op leven wereldlang.

8.Betrouwbaar (is) de inbreng
en omtrent deze (dingen)besluit ik,
dat jij (ze) steeds verzekert,
opdat zich erom bekommeren
voor het ideale werk in te staan,
zij die vertouwen hebben in God.

Deze dingen geschieden ideaal
en nuttig voor de menselijken.

9.Maar dwaze onderzoekingen
en geschiedregisters en ruzie
en twisten over wetsuitlegging
zul jij weerstaan; want zij geschieden
nutteloos en bij vlagen.

10.Een groeppakkend mens na de eerste
en de tweede onderrichting heenwensen,

κ-6

11.volkennend, dat zo iemand
verkeerd is en verwaardt*
geschiedend als een zichzelf veroordelende.

*Gr.hamaranoo=Hebr.CháTháA

12.Wanneer ik zal sturen Artemas naar jou
of Tuchikus, bevlijtig je dan om te komen
naar mij in Nikopolis, want heb ik geoordeeld
om (daar) te overwinteren.

13.Stuur Zènas de wetsuitlegger
en Apollos vlijtig vooruit,
opdat voor hen niets achterwege blijft.

14.Maar ook de onzen leren om voor
ideale werken in te staan
tot dwingende behoeften, opdat
zij niet geschieden vruchteloos.

15.Jou groeten allen die met mij(zijn);
groet die ons lief hebben in vertrouwen.
De goede gunst met allen van jullie.

TOT PHILEMON

Paulus een geknevelde van Christus Jezus
en Timotheus de broederverwant
aan Philèmon de beminde en medewerker van ons
2.en aan Apphia de zusterverwant
en aan Agrippus het medelegerscharelid van ons
aan de bij jouw huis (behorende) geroepenschap:
3.goede-gunst* voor jullie en vrede
vandaan van god de ons omvamide*,
van de machtiger* Jezus Christus.

*Gr.gratia, Hebr.ChèSèD
*Gr.patèr, Hebr. ÀàB
*Gr.kurios, Hebr.AæDóWNáJ

4.Ik dankzegen* de God van mij altijd,
gedachtenis* van jou makend
bij de gebeden van mij,
5.horende van jouw minne*
en van het vertrouwen dat jij hebt
op Christus Jezus
en naar al de heiligen,
6.opdat het bondgenootschap*,
jouw vertrouwen inwerkend,
geschiedt in het volkènnen
van al het goeddoende*
dat in ons (is) naar Christus.

*Gr.eucharisteoo κ-1
*Gr.mneia, Hebr.ZiK'RóWN

*Gr.agapè, Hebr. AáHàB

7.Veel vreugde immers heb ik
en toeroep¹² bij jouw minne,
omdat de moederschotigheid*
van de heiligen tot een ruststop
gebracht werd, door jou, broederverwant.
8.Daarom, in Christus alleverwoordingsgelegenheid
aanhoudend om door te zetten bij jou
het inkomelijke¹³,

Gr.koinonia, Hebr.ChàBuWRáH

*Gr.agathos, Hebr.TóWBh

*Gr.splangna = Hebr.RàChæMáJieM

9.door de minne roep ik nog meer toe;
zodanig als geschiedt Paulus,
een oudere, maar nu ook een geknevelde
van Christus Jezus,
10.roep ik jou toe omtrent mijn boreling,
die ik deed geschieden in mijn knevels,
11.Onesimus, die ooit voor jou onbruikbaar,
maar nu voor jou en mij goedbruikbaar (is),
12.die ik jou teruggestuurd heb,
waarin geschiedt mijn moederschotigheid;
13.hem die ik besloot bij mijzelf te houden,

¹² Hier staat het Griekse woord paraklèsis, dat meestal met 'troost' wordt vertaald. Het is in de LXX de vaste vertaling van de afleidingen van het werkwoord NàChàM, dat 'troost behoeven' betekent. In het Griekse woord paraklèsis klinkt het werkwoord kaleoo = roepen mee. Datzelfde werkwoord klinkt ook mee in b.v. het woord 'ekklèsia', dat met 'geroepenschap' is te vertalen. Omdat deze samenhang o.i. in het Griekse Nieuwe Testament belangrijk is, kiezen we ervoor het Griekse woord paraklèsis' niet met 'troost', maar met 'toeroep' te vertalen. Voor het begrip van dit Griekse woord is de Hebreeuwse achtergrond ervan onmisbaar.

¹³ = waar iedereen in kan komen, wat passend is.

opdat om jou hij mij zou bedienen*¹⁴
 in de knevels van de goednieuwsboodschap,
 14.maar zonder jouw volkèning
 wil ik niets maken, opdat niet
 naar dwang jou goeddoends geschiedde,
 maar naar zelfopoffering¹⁵.
 15.snel immers werd hij daardoor
 afgezonderd bij een uur,
 opdat jij een wereldlang hem had.
 16.niet meer als een heerdienaar¹⁶,
 maar een boven-heerdienaar,
 een broederverwant, bemind,
 het meest voor mij, maar zoveel meer
 voor jou in het vlees en in de machtiger.
 17.Alsof jij mij hebt als bondgenoot,
 neem aan hem zoals mij.
 18. Maar indien hij jou enig onrecht doet
 of (iets) verplicht is, breng dit mij aan¹⁷.
 19.ik, Paulus, heb het geboekstaafd
 met mijn hand, ik zal voor vrede inwisselen¹⁸.
 20.ja, broederverwant, ik zou van jou profijt¹⁹

¹⁴ Het werkwoord diakonein komt in de LXX niet voor, wel een paar keer en alleen in Esra de zelfstandige naamwoorden diakonia en diakonos. Beide woorden zijn daar de vertaling van het hebr. ShàRàT, op een uitzondering na, waar het de vertaling is van NàNgàR, dat meestal met 'jongen' vertaald wordt, maar eigenlijk 'bonker' betekent.

¹⁵ Meestal wordt dit Griekse woord, dat maar weinig voorkomt maar wel in cruciale teksten, met 'vrijwillig' of 'moedwillig' vertaald. Dat is een te vlakke weergave. Het gaat om een sterke inzet, met afzien van zichzelf of eigen belang. Het is in de LXX de vertaling van het Hebr. NàDàB, dat ook sterker is dan 'zich vrijwillig inzetten'. Het gaat om een daad van zelfopoffering, waarbij men zich zelf volledig aanbiedt en wegcijfert.

¹⁶ Het Griekse woord doulos is in de LXX overwegend de vertaling van het Hebreeuwse NgèBhèD en dat kan het beste met 'heerdienaar' vertaald worden, omdat in het Hebr. woord juist degene die gediend wordt bepalend is. Paulus noemt zichzelf aan het begin van b.v. de brief aan Titus ook een doulos, een heerdienaar. Het is onvoorzichtig om in de brief aan Philemon dit woord in dit vers met 'slaaf' te vertalen. De positie van deze heerdienaar in de oude tijd is natuurlijk niet te vergelijken met de moderne werknemer, maar is evenmin te vergelijken met de positie van de zwarte slaven in de beide Amerika's. Deze problematiek mag niet in de brief aan Philemon worden ingelezen. Dat er het nodige scheef gaat in de verhouding tussen machtige werkgevers en vijwel machteloze werknemers is voor die cultuurperiode even waar als voor de moderne tijd, maar de verschillen tussen de ene en de andere misstand zijn minstens zo van belang. Voor het verstaan van de brief aan Philemon dient het begrip doulos consequent vertaald te worden en dat lukt in ieder geval niet met het tendentieuze begrip 'slaaf'.

¹⁷ Het Gr.werkwoord ellogein komt behalve hier alleen nog voor in Rom.5:13. Het wordt meestal vertaald met 'in rekening brengen'; 'rekening' als vertaling van logos. Dit Gr.begrip, dat gebruikelijk met 'woord' wordt vertaald, heeft dus op meer betrekking dan alleen de taal. Daarin komt het overeen met het Hebr. DàBàR (= inbreng), waarvan het in de LXX, naast het even vaak daarvoor gebruikte woord rèma, de vertaling is. Om die samenhang, die voor Paulus vanzelfsprekend zal zijn geweest, te laten horen, vertalen we ellogein met 'aanbrengen'.

¹⁸ Het Griekse woord apotinoō komt alleen maar hier voor in het NT. In de LXX komt het wel vaak voor en is daar overwegend de vertaling van het Hebr. ShàLàM, dat ook vaak met 'betalen' wordt vertaald, maar waarin het woord ShàLòWM, vrede te horen is. Het is dus een vorm van betalen, die de vrede herstelt.

¹⁹ In het Griekse werkwoord, dat Paulus alleen hier in zijn brieven gebruikt, klinkt de naam Onesimos door. Onèsis betekent 'voordeel' en het werkwoord voordeel hebben. Omdat het alleen hier voorkomt kiezen we voor een ongebruikelijker Nederlands woord, nl. 'profijt'.

hebben in de machtiger.

Breng tot ruststop mijn moederschtigheid
in Christus.

21. Vertrouwend op jouw gehoorzaamheid
heb ik jou geboekstaafd,
volkènnend, dat jij omtrent hetgeen ik zeg
't ook zult maken.

22. Tevens: maak ook gereed voor mij
een gastvreemdelingplek,
want ik hoop door jullie gebeden
begenadigd te worden voor jullie.

23. Jou groet Epaphras,
mijn gevangen medeweggevoerde
in Christus Jezus,

24. Marcus, Aristarchos,
Dèmas, Lucas, mijn medewerkers.

25. De goede-gunst van de machtiger
Jezus Christus (is) samen met
de beluchter* van jullie.

*Gr.pneuma = Hebr. RuWàCh